

Ірина СЛАВИНСЬКА

АРХІВНА ЗНАХІДКА

Що нового можна знайти у фондах архіву де всі документи описані та закаталогізовані? Виявляється можна, навіть під час підготовки відповіді на звичайний тематичний запит. В результаті проведеної відділом використання інформації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного роботи виявилось, що альбом № 37, що зберігається у фондах архіву з серпня 1943 р., це – особистий альбом генерала графа Федора Артуровича Келлера, в якому він розмістив світлини про свою участь у Першій світовій війні 1914–1918 рр. Провівши розвідку, ми переконалися, що і наш архів ще зберігає невідомі сторінки для уважних дослідників.

У червні 2005 р. до архіву надійшов запит від громадянки Канади Людмили Білоблоцької з проханням надати їй допомогу чи пораду в пошуках фотографії її бабусі – Зінаїди Олександрівни Мажарової, – фронтової сестри милосердя в роки Першої світової війни. Електронну копію фрагменту фотознімка з її зображенням вона надіслала в архів. За твердженням пані Людмили, поряд з її бабусею стояв генерал Ф. А. Келлер (цей фрагмент не зберігся), який командував під час тієї війни 10-ю кавалерійською дивізією, пізніше 3-м кінним корпусом, був повним кавалером орденів Св. Георгія, відзначався хоробрістю, був улюбленцем підлеглих і вважався “першою шашкою” Росії.

Спроба знайти З. О. Мажарову і Ф. А. Келлера за іменним каталогом не дали результатів, тому, далі ми звернулись до тематики Першої світової війни. В систематичному каталозі архіву також не зустрічалися такі прізвища, проте було знайдено декілька фотодокументів, присвячених 10-й кавалерійській дивізії та 3-му кінному корпусу. Всі вони знаходяться в одному альбомі (А-37). Вивчення фотопозитивів та анотацій до них, зроблених власником альбому, дозволило дійти висновку, що він належав командирі вищезгаданих військових підрозділів, а запит Людмили Білоблоцької наштовхнув на думку, що це може бути Ф. А. Келлер. Фотознімки в альбомі та сам альбом підписані однією рукою і від першої особи, прізвища його однополчан вказані, а власника альбому – ні. Плутало й те, що в минулому, ця особа була помилково названа на одних знімках, як Марков, на інших – Лекорєв. Відправивши кілька копій Л. Білоблоцькій, а також звернувшись до різних історичних джерел і публікацій, ми одержали підтвердження своїм здогадам. Ця яскрава по своїй біографії особистість і зовні мала відмінні риси, про що говорять спогади сучасників: дуже високий зріст, вовча папаха, стара солдатська шинель, з якими він не розлучався. Всі ці прикмети ми бачимо на старих світлинах з унікального альбому. Через рік

Командир 3-го кінного корпусу генерал Ф. Келлер і улани в с. Тарасівці.
Тепер Новоселицький р-н Чернівецької обл., 1916 р.
З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 2-147023

Огляд військ російської армії імператором Миколою II.
1-й зліва генерал Ф. Келлер.
м. Хотин (тепер Чернівецька обл.).
З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 2-147030

одержавши доступ до мережі Інтернет перевірили їх отримавши змогу побачити портрет Ф. А. Келлера.

Генерал Келлер був видатною особою свого часу. Народився у м. Харкові в 1857 році. Проявив себе у як герой російсько-турецької (1877–1878) та Першої світової війн, відіграв помітну роль і в історії України. Так, в листопаді 1918 р. гетьман Павло Скоропадський призначив його головнокомандувачем військами всієї України, як найавторитетнішого на той час у Києві, у військовому оточенні генерала, та вже через 8 днів його перемістили на пост помічника через монархічні погляди. Перед вступом у Київ військ Симона Петлюри взяв на себе керівництво обороною міста. Заарештований в Михайлівському монастирі, був розстріляний в ніч з 20 на 21 грудня на Софійській площі, похований на території Покровського монастиря (за іншими джерелами на Лук'янівському кладовищі).

Всього в альбомі 337 фотознімків, зроблених в період Першої світової війни. Можна припустити, що всі вони (чи майже всі) зроблені одним фотографом, тому що супроводжують Келлера під час переміщень його з частини в частину, прийомів високоповажних осіб в 3-му кінному корпусі, молебнів тощо. Окрема частина фотодокументів (16 од. обл.) присвячена військовому госпіталю. На них зображені сестри милосердя та поранені військові. Жодний з цих знімків не має надпису. Ймовірно, вони пов'язані з особистим життям Келлера. В листах Людмила Білоблонецька розповіла про історію кохання своєї бабусі, сестри милосердя Зінаїди Олександрівни Мажарової та генерала Федора Артуровича Келлера. Відомо, що Келлер був одружений, можливо, тому фотознімки з госпіталю не підписані. На обкладинці альбому має напис фіолетовим чорнилом “Война 1914–1916 гг.” та маркування “Музей революції УСРР”. Такий музей існував у Харкові, й у вересні 1943 р., згідно з постановою РНК УСРР, був об'єднаний із Харківським історичним музеєм. В архів альбом потрапив разом з іншими фотонегативами і позитивами колишнього музею Революції УСРР після німецької окупації України 1941–1943 рр., під час збирання їх колишнім директором архіву Г. С. Пшеничним у складі оперативної групи УДА НКВС УСРР по відновленню архівів.

Крім фото Ф. А. Келлера, в альбомі є світлини із зображенням й інших видатних осіб, наприклад, імператора Миколи II в Кам'янець-Подільському госпіталі (1915) та під час огляду військ під Хотиним (1916), капітана О. В. Сливинського (в альбомі – Сливанський), який був начальником штабу російської дивізії, пізніше – корпусу у Келлера, а за Центральної Ради й гетьмана П. Скоропадського – начальником українського генерального штабу, генералів Ф. П. Рерберга, С. Л. Маркова, танцівниця Большого театру (кін. XIX – поч. XX ст.) С. В. Федорової та інших.

Розвантажування санітарної машини з пораненим генералом Ф. Келлером
біля госпітала російської армії. м. Кімполунг (Буковина), 1916 р.
З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-189247

Група офіцерів російської армії. Попереду командир 3-го кінного корпусу
генерал Ф. Келлер (зліва) і його заступник генерал Рерберг.
м. Кімполунг (Буковина), 1916 р.
З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 2-147038

Поранені та сестри милосердя
у госпіталі російської армії. 1916 р.
З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 0-189240

Генерал Ф. А. Келлер з проводжаючими його офіцерами
перед від'їздом з м. Кишинева. 1917 р.
З фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного, од. обл. 2-147035

Проаналізувавши все вищезгадане, можна зробити висновок, що за більшістю критеріїв: (походження, зміст, зовнішні ознаки) альбом може бути віднесений до унікальних документів Національного архівного фонду. Передусім в альбомі містяться фотографії з написами, зробленими видатною особою, її зображення, а також оформлення нею альбому. Крім того, ці фотодокументи були створені під час Першої світової війни і фіксують хід війни на території України.

Звертаємо увагу читача на кілька фотознімків, що вперше публікуються з ім'ям Ф. А. Келлера, що додає більшої цінності і унікальності фотоальбому, як історичному джерелу.

Ірина СЛАВИНСЬКА

Архівна знахідка

Стаття про особистий альбом генерала Ф. А. Келлера, ідентифікований в результаті пошукової роботи над тематичним запитом в ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного. Оpubліковано фотодокументи з унікального альбому, присвячені Першій світовій війні.

Ключові слова: Ф. А. Келлер; Перша світова війна; унікальний фотоальбом.

УДК 929:[930.253:77.03](477)

Ірина СЛАВИНСЬКА

Архівна знахідка

Стаття о личном альбоме генерала Ф. А. Келлера, идентифицированный в результате поисковой работы над тематическим запросом в ЦГКФФА Украины имени Г. С. Пшеничного. Опубликованы фотодокументы из уникального альбома, посвященные Первой мировой войне.

Ключевые слова: Ф. А. Келлер; Первая мировая война; уникальный фотоальбом.

УДК 929:[930.253:77.03](477)

Irina SLAVINSKA

The new discovered archival item

The article about personal album of General F.A. Keller identified as a result of a searching work at a thematic inquire to Central State Archives of Ukraine. There are published photographs from unique album dedicated to World War I.

Keywords: F. A. Keller; World War I; unique photoalbum.

UDK 929:[930.253:77.03](477)